

Cultures populars:
dret a les pràctiques
populars
i tradicionals
com a espais
de participació
i cohesió social
Mesura de Govern #3

Pla de Drets Culturals
de Barcelona

Ajuntament
de Barcelona

ÍNDEX

1. Presentació i context	2
2. Diagnosi	4
3. Missió	11
4. Objectius	13
5. Línies d'acció	16
6. Calendari i pressupost	29
7. Seguiment i avaluació	32
8. Agents articuladors municipals	36

1. PRESENTACIÓ I CONTEXT

Pla de drets culturals de Barcelona

El 30 d'abril passat es va presentar el Pla de drets culturals de Barcelona com a marc conceptual polític i estratègic per reconèixer i eixamplar els drets culturals a la ciutat.

Sota el títol de “Fem cultura” aquest pla desplega, a partir de nou mesures i cent accions específiques, una estratègia per situar els drets culturals com a drets fonamentals de primer ordre per reforçar la vida democràtica de la ciutat, incorporant el teixit cultural i el conjunt d'àrees municipals en el disseny i la implementació de les polítiques culturals locals. Amb la voluntat d'aportar una mirada nova sobre els drets culturals i l'acció pública, el pla incorpora nous vincles entre l'acció cultural i àmbits estratègics com l'educació, la sostenibilitat, la ciència, el feminisme, la innovació i la tecnologia.

La mesura “Cultures populars: dret a les pràctiques populars i tradicionals com a espais de participació i cohesió social” és la tercera de les mesures incloses en el Pla [1] i té per missió enfortir i consolidar el dret a les pràctiques culturals populars i tradicionals, incorporant nous vectors que fomentin la diversitat, la interculturalitat, la participació ciutadana i la innovació.

← 1

Tot i que es fa pública en quart lloc en ordre cronològic.

La mesura planteja uns objectius que es concreten en unes línies d'acció que volen contribuir **a donar continuïtat a les manifestacions culturals tradicionals, i reconèixer-les, tot impulsant-ne l'actualització i transformació en un entorn obert a l'intercanvi, la cocreació i la innovació.**

La mesura, a més, **reconeix la funció integradora i facilitadora de la convivència d'aquestes pràctiques culturals i en vol protegir les seves expressions a l'espai públic**, de caràcter més festiu i participatiu, tot destacant el fort dinamisme associatiu de base que ha desplegat pels barris de la ciutat.

Com a punt de partida per emmarcar aquesta mesura de govern es recull la definició de cultura popular i tradicional publicada a la Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural a partir de l'actualització que en fa Dolores Juliano (2018) al Fòrum d'Educació i Cultura Popular i incidint en la funció determinant que les comunitats, els grups i, en alguns casos, els individus tenen en el reconeixement d'allò que integra llur patrimoni cultural [2]: La cultura popular i tradicional està formada pel conjunt de manifestacions culturals, materials i immaterials, que componen les manifestacions de la memòria i la vida col·lectives de Catalunya, passades i presents, [3] i les reformulen tot prioritzant els interessos de les persones participants, facilitant la creació de vincles socials, fomentant la convivència intergeneracional, interètnica i comunitària i superant prejudicis que atemptin contra la igualtat de i entre les persones.

← 2

Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial (UNESCO, 2003)

← 3

Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural

← 4

Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural (UNESCO, 2001)

← 5

La Carta de Roma 2020. El dret a participar plenament en la vida cultural és vital per a les nostres ciutats i comunitats (OGLU-Ciutats i Governos Locals Units, 2020)

Al mateix temps, la mesura es proposa incorporar la diversitat cultural com a patrimoni compartit i factor de desenvolupament en un model de cultura popular en comú que afavoreixi la inclusió i la participació de la ciutadania, [4] la democràcia cultural i el foment de les capacitats dels habitants per reconèixer el patrimoni, la identitat i el lloc que ocupen a la ciutat, comprendre els contextos de les altres persones i, alhora, fomentar la capacitat de compartir cultures, l'intercanvi creatiu i el gaudi i la protecció dels recursos culturals comuns. [5]

2. DIAGNOSI

Pla de drets culturals de Barcelona

Diagnosi. Anàlisi i estat de la qüestió

La diagnosi sobre l'abast, evolució i participants de les pràctiques de cultures populars i tradicionals a Barcelona es fa difícil per la manca d'indicadors específics. De fet, aquesta mancança es vol corregir amb una de les accions d'aquesta mesura i establir així un sistema d'informació que en permeti fer un seguiment.

De totes maneres, per poder disposar d'elements d'anàlisi que ajudin a construir una estratègia dins l'àmbit de les cultures populars i tradicionals, s'ha analitzat la informació disponible entorn dels següents grans eixos temàtics:

- > Transformacions socials a Barcelona: diversitat i desigualtat.
- > Festa i celebració. Models festius a la ciutat de Barcelona.
- > La mesura de govern "Creació de la xarxa d'equipaments per la cultura popular i tradicional: les Cases de la Festa".
- > L'associacionisme (i altres formes de sociabilitat). Reptes contemporanis de les formes de vida associativa.
- > L'organigrama i l'estructura administrativa i gerencial.

Transformacions socials a Barcelona

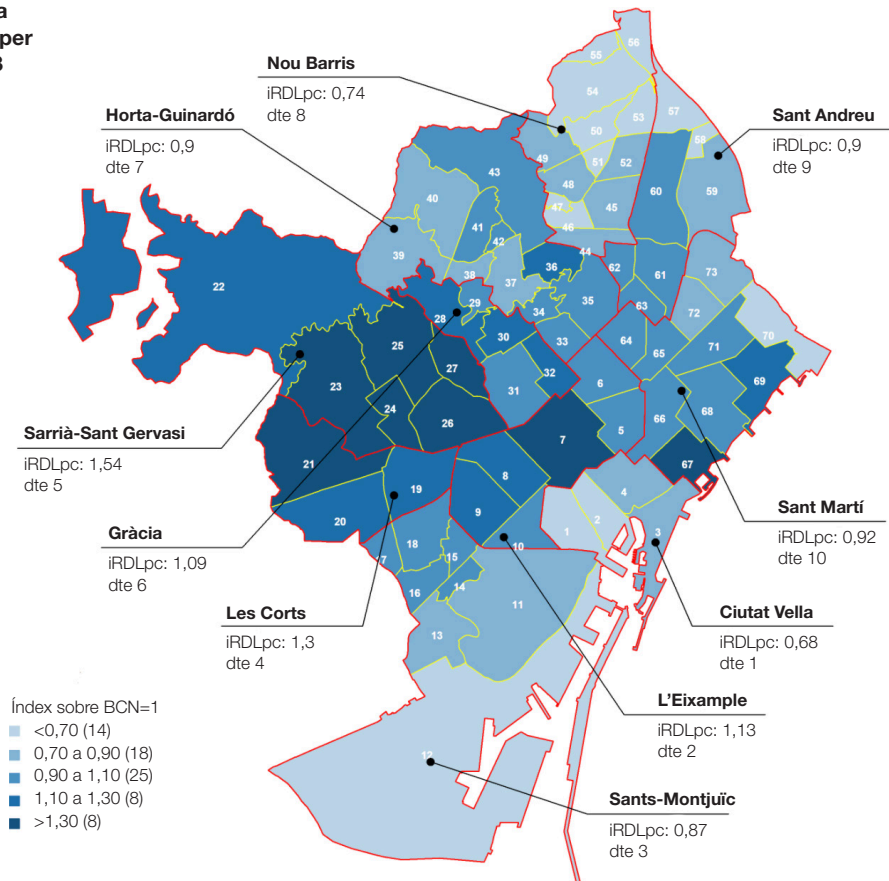
Fent ús d'alguns indicadors disponibles en relació amb l'evolució d'algunes de les característiques de la població de la ciutat, es pot assenyalar el següent:

- > El nombre de persones residents a Barcelona que han nascut a l'estranger ha passat, en 30 anys, de l'1,5% de la població (1991) al 29% (2021). [6]
- > De les 480.721 persones residents a Barcelona **nascudes a l'estranger**, un 28,1% té nacionalitat espanyola.

← 6

https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/catala/Estadistiques_per_temes/Poblacio_i_demografia/Poblacio/Padro_municipal_habitants/a2021/resum/La_poblacio_de_Barcelona_2021.pdf

Índex renda disponible per capita 2018

Font: Ajuntament de Barcelona. Oficina Municipal de Dades: "La renda de les llars a Barcelona. Distribució per districtes, barris i seccions censals 2018". Juliol de 2021

- > Els principals països d'origen de la població nascuda a l'estranger són: l'Argentina, el Perú, Colòmbia, Veneçuela, el Pakistan, l'Equador, Itàlia i la Xina, tots ells amb més de 20.000 persones.
- > El 2021 a Barcelona hi havia empadronades 371.527 persones estrangeres (nacionalitat no espanyola) de 179 nacionalitats.
- > D'altra banda, destaquen les marcades desigualtats sociodemogràfiques que s'observen quan es posa en relació el codi postal amb indicadors de distribució de renda familiar, densitat d'habitatge, accés a estudis universitaris, esperança de vida o consum.

La desigualtat també es fa evident en l'accés i la participació culturals, tal com assenyala l'Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona (2020) i el document "Cultura i desigualtat a Barcelona" (2019), que detecta aquestes desigualtats de participació segons estrats socials a la ciutat:

- > El 71,9% de les persones enquestades amb rendes més altes consumeixen cultura regularment i, en canvi, només ho fa el 49,7% del veïnat més desfavorit (22,2 punts menys).
- > El 20% de les persones menors de 16 anys d'estrat social baix no practica activitats culturals i d'oci de manera regular (inclosa la pràctica d'un instrument musical), mentre que en l'estrat social més alt aquest percentatge és del 4% (font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2017).

ENQUESTA DE PARTICIPACIÓ I NECESSITATS CULTURALS				
Accés/assistència i pràctica d'activitats culturals. Resum per RFD (renda familiar disponible)				
	BARRIS			
% Sovint o molt sovint	RFD BAIXA	RFD MITJANA	RFD ALTA	TOTAL
Accés o assistència	49,7	68,4	71,9	62,4
Llegir llibres	39,6	58,3	61,5	52,2
Anar al cinema	12,7	17,6	25,0	17,1
Visitar exposicions, museus	8,7	19,8	20,0	15,9
Anar a concerts	5,1	8,9	11,3	7,9
Anar al teatre	4,5	8,5	8,0	7,0
Altres activitats relacionades amb la literatura	5,4	8,0	5,1	6,6
Anar a espectacles de dansa	1,6	2,4	4,2	2,4
Pràctica	33,8	44,5	38,3	39,7
Escriure	12,7	14,9	12,3	13,7
Fer fotografia o creacions audiovisuals	10,3	16,9	12,5	13,8
Tocar instruments, cantar, fer música	8,0	13,2	12,5	11,3
Pintar, dibuixar, fer escultures	10,5	11,6	10,7	11,1
Ballar o fer dansa de qualsevol tipus	8,1	6,9	7,3	7,4
Participar en obres de teatre	1,1	2,0	0,9	1,5
N enquestes	553	551	551	1.655

Festa i celebració. Models festius a la ciutat de Barcelona

Les festes populars són valorades positivament com a béns culturals per la ciutadania barcelonina. En el context de la valoració dels serveis municipals de Barcelona, les festes populars tenen una valoració de 6,6 sobre 10. [7]

La ciutat de Barcelona ha desenvolupat un cicle festiu de participació popular basat en la recreació històrica dels seguicis populars a partir de les processons de Corpus i la incorporació d'elements i esquemes dels models festius procedents dels territoris coneguts com la Catalunya Nova - el Camp de Tarragona, el Penedès i el Garraf: castells, entremesos festius, dracs, diables de foc, etc. Aquest model ha estat estudiat en el monogràfic "L'impacte de la festa a Barcelona" (d. a. 2012), que, amb dades del 2012, identifica 514 entitats que participen en 6.200 actes anuals, mobilitzen 117.718 persones en tasques d'organització d'activitats vinculades a la festa i genera un volum econòmic de 28 milions d'euros. Les entitats implicades són entitats de petites dimensions (un 57% amb pressupostos inferiors als 10.000 euros), un baix nivell de dependència pública (24% dels ingressos) però alts nivells de participació (el 40% participen en consells de barri; en menor grau, el 18% participa en consells sectorials de districte, i el 16%, en els consells ciutadans de districte).

Al llarg del teixit urbà es despleguen una gran varietat de festes majors de barri i, alhora, la ciutat és escenari d'experiències i models festius innovadors que s'han generat a partir de l'actualització de diverses tradicions, la qual cosa ha permès un fil conductor entre generacions i una riquesa cultural de gran valor. Per esmentar-ne alguns exemples:

- > El nou disseny i plantejament de la Mercè, nascut el 1978 amb l'arribada dels ajuntaments democràtics i que és el fruit d'un treball multidisciplinar que potencia la creativitat de Barcelona, que destaca la contemporaneïtat de la cultura popular i que esdevé un lloc de "síntesi entre modernitat i tradició d'una manera transversal". [8]
- > El *correfoc*, paraula nascuda a les festes de la Mercè de 1980 amb la qual es posava nom i es conceptualitzava un esdeveniment que "suggeria un joc participatiu del públic amb les colles de dracs i de diables" i que "en pocs anys va saber crear una marca pròpia i consolidar-se com a esdeveniment festiu ineludible a Barcelona i, poc després, arreu del territori català". [9]
- > El Festival de Cultura Raval(s), nascut el 2003 i que en l'edició del 2019 ha aplegat una vuitantena d'entitats, col·lectius, equipaments culturals, associacions i veïnat en l'elaboració d'una programació culturalment diversa.

A la vegada, en el desplegament i l'evolució d'aquest tipus d'activitats, hi ha hagut una constant preocupació per reduir aquells aspectes que afavorien la desigualtat i la injustícia social. Per exemple, s'ha treballat des de diversos àmbits i territoris la incorporació de la perspectiva feminista en la programació festiva, la qual cosa s'ha plasmat en diferents documents de referència com ara els següents:

- > "Idees per construir una festa major amb perspectiva feminista" del grup Poble-sec Feminista [10]
- > Guia per unes festes lliures de masclisme a l'espai públic de Gràcia

← 7

Enquesta de serveis municipals 2021. https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2021/10/r21007_ESM_Informe_Prensa_v1_0.pdf

← 8

Marta Tatjer: "Amb la Mercè, vaig reinventar la ciutat". <https://www.vilaweb.cat/noticies/marta-tatjer-amb-la-merce-vaig-reinventar-la-ciutat/>

← 9

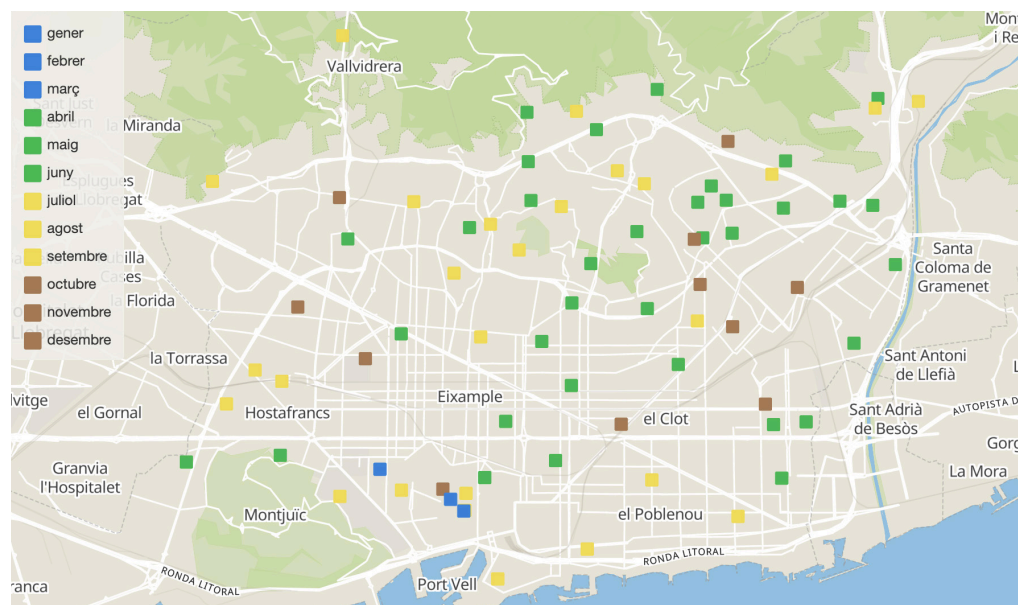
"Foc, foc, correfoc. Història dels grups de foc de Barcelona". 2019. Coedició: El Cep i la Nansa i Ajuntament de Barcelona. ISBN: 978-84-17756-17-8

← 10

Sense còpia digital consultable.

> Al districte d'Horta-Guinardó celebrem unes festes majors lliures de sexisme

A la vegada, la ciutat ha incorporat nous cicles, calendaris i manifestacions festives. És el cas, per exemple, de la celebració de l'Any Nou Xinès, dels tretze iftars de final del ramadà oberts a la ciutadania organitzats per disset entitats el 2019, o de la recreació de carnivals llatins d'orígens diversos.

Dintre del cicle festiu de la ciutat, també cal tenir present les celebracions anomenades “alternatives” que han contribuït a enriquir el panorama cultural de la ciutat i cohesionar col·lectius situats en l'avantguarda de la construcció crítica ciutadana. Com a exemples il·lustratius, podem esmentar la Festa Major Alternativa de Sants (que el 2019 arribava a la seva 25a edició) o el Festival Raval vs Blackstone (convocat el 2019 per evitar el desallotjament d'un bloc d'habitatges).

En resseguir els models festius de la ciutat de Barcelona i els seus marcs conceptuals i operatius, cal afegir que l'Ajuntament de Barcelona treballa per garantir l'exercici de la llibertat religiosa i l'ús esporàdic d'equipaments o espais de titularitat pública amb finalitats religioses i de qualsevol altre dret que es derivi d'activitats culturals populars i tradicionals vinculades amb el vessant patrimonial (etnològic i immatgerial). En aquest sentit, cal tenir en consideració la “Mesura de govern sobre la garantia del tracte igualitari a les entitats religioses quant a la realització d'activitats puntuals a l'àmbit públic” de l'any 2016. [11]

11 →

https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/sites/default/files/documentos/mesura_tracte_igualitari_entitats_religioses_cat1.pdf

Igualment, també hi ha mecanismes de seguiment, renovació i/o rectificació a les qüestions derivades de la interpretació del model establert pel Protocol festiu de la ciutat de Barcelona.

La mesura de govern “Creació de la xarxa d'equipaments per la cultura popular i tradicional: les Cases de la Festa”

El 2012 l'Ajuntament de Barcelona va aprovar la mesura de govern “Creació de la xarxa d'equipaments per la cultura popular i tradicional: les Cases de la Festa”. En l'actualitat, la xarxa té deu Cases de la Festa, cinc locals associats i tres centres associats.

L'equipament es defineix com a espai "on resideixen les entitats de cultura popular catalana d'un territori concret i que els seus espais físics i els objectius del centre permeten generar activitats de promoció i difusió. Es tracta d'un equipament cultural destinat a la conservació dels elements identitaris de la Festa, la seva explicació pedagògica i la seva difusió turística. No el caracteritza la seva configuració tipològica ni gerencial; pot estar dotada de sales expositives (permanents i/o temporals) i segons les seves dimensions també pot ser d'assaig i residència d'entitats". Com a activitats pròpies de l'equipament, la mesura de govern fa referència explícita a: la producció, la formació i recerca, la residència d'entitats del territori de proximitat, l'exposició i documentació i l'activitat pedagògica i educativa.

Actualment, a partir de les dades disponibles i analitzades, l'activitat de les Cases de la Festa es relaciona amb el desplegament de **dos programes**: un de **prés-tec d'exposicions** i un d'**educatiu**, "Fes teva la cultura popular", que desenvolupa propostes temàtiques relacionades amb gegants i imatgeria festiva, el món dels diables i el foc i la sardana i els castellers, adaptades als cicles formatius d'educació infantil, d'educació primària i d'ESO; i l'altre, de divulgació i difusió d'un **calendari festiu** distribuït per estacions de l'any i basat en el cicle d'efemèrides de tradició catòlica.

L'associacionisme (i altres formes de sociabilitat). Reptes contemporanis de les formes de vida associativa

Barcelona disposa d'un teixit associatiu dens i actiu, constituït per 5.350 entitats, de les quals 4.700-4.800 són associacions sense ànim de lucre, i una quarta part d'aquestes són culturals. A Barcelona, hi ha associacions culturals distribuïdes per tots els barris de la ciutat però amb una forta concentració a Ciutat Vella i Gràcia.

L'associacionisme es considera factor clau per a la promoció de la participació social. Al mateix temps, però, cal tenir present que el model d'associacionisme vigent és un model que implica unes visions determinades de la socialització que cal revisar a partir d'almenys dues variables:

- > Superar una mirada etnocèntrica de les formes de sociabilitat: les xarxes socials i relacionals s'articulen de manera diversa i, també en l'àmbit de la cultura popular, les administracions públiques han de disposar de recursos per identificar les diferents formes de sociabilitat (no només l'associacionisme configurat jurídicament) i atendre'n les necessitats.
- > La implementació i ús de les noves tecnologies ha generat nous models i formes associatives. Cal ponderar-ne l'impacte en l'associacionisme constituït de manera formal.

L'organigrama municipal i l'estructura administrativa i gerencial

Una proposta d'accions en l'àmbit de les cultures populars que concilii celebració, sociabilitat i transformació social travessa diferents unitats orgàniques i funcionals municipals de l'Àrea de Cultura, Ciència i Comunitat, que cal coordinar sota la nova perspectiva estratègica que es vol impulsar. Al mateix temps, incumbeix a tota l'Administració municipal descentralitzada com a òrgans competents de la gestió de l'espai públic i la relació amb el teixit festiu i de cultura popular dels barris.

Entre aquestes unitats orgàniques que haurien de compartir responsabilitat sobre l'impuls de les cultures populars hi ha la Regidoria de Memòria Democràtica, el Departament d'Interculturalitat i Pluralisme Religios, la Direcció de Drets de Ciutadania i Diversitat, la Direcció d'Acció Comunitària, la Direcció de Democràcia Activa i Descentralització, la Direcció d'Innovació Democràtica, l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, el programa Barcelona Ciència i tots els ajuntaments de districte de la ciutat, amb el pilotatge i coordinació de la Direcció de Teixit Cultural de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

3. Missió

Pla de drets culturals de Barcelona

La missió de la mesura és enfortir i consolidar el dret a les pràctiques culturals populars i tradicionals incorporant nous vectors que en fomentin la diversitat, la interculturalitat, la participació ciutadana i la innovació.

4. OBJECTIUS

Pla de drets culturals de Barcelona

Tal com s'ha explicat a la presentació del document, aquesta mesura de govern vol **reconèixer les manifestacions culturals tradicionals, i donar-los continuïtat, tot impulsant-ne l'actualització i transformació en un entorn obert a l'intercanvi, la cocreació i la innovació.**

La mesura, a més, **reconeix la funció integradora i facilitadora de la convivència de les pràctiques de cultura popular i tradicional i en vol protegir les expressions a l'espai públic**, de caràcter més festiu i participatiu, tot salvaguardant el fort dinamisme associatiu de base que ha desplegat pels barris de la ciutat.

Com a **objectius concrets** de la mesura s'estableixen els següents:

- > **Impulsar un model de cultura popular i tradicional comuna que conciliï la diversitat cultural amb la cohesió social** i la participació cívica des del respecte als drets humans, la igualtat i la lluita contra la discriminació.
- > Facilitar **l'accés i la participació en la vida cultural** i associativa de la ciutat.
- > **Fer visible, reconèixer i incentivar les aportacions, passades i actuals, del teixit associatiu** en el desenvolupament de pràctiques culturals tradicionals de la ciutat.
- > **Visibilitzar la diversitat de bagatges culturals presents a la ciutat**, així com el seu reconeixement institucional.
- > **Potenciar la capacitat** de les cultures populars i tradicionals d'esdevenir transmissores de valors, coneixements i cosmovisions de la ciutat.
- > **Fomentar la innovació i l'actualització de pràctiques artístiques** lligades a la tradició i quotidianitat en l'àmbit de la cultura popular.
- > **Donar un nou impuls a la política municipal en l'àmbit de la cultura popular** des d'una perspectiva i estratègia compartida, transversal i intercultural.
- > **Desenvolupar el potencial de les manifestacions de la cultura popular i tradicional com a factor de cohesió social.**
- > **Fomentar i protegir els usos de l'espai públic**, propiciant les dinàmiques locals pròpies dels barris.
- > **Facilitar l'accés a través de l'educació** i la informació **a la diversitat de patrimonis culturals**, materials i immaterials, que formen part de la dinàmica cultural comuna de la ciutat de Barcelona.

A continuació es presenten divuit accions concretes ordenades en quatre blocs diferents que persegueixen treballar a favor de la missió i els objectius d'aquesta mesura.

Els quatre blocs en què s'han agrupat les accions responen a quatre àmbits de treball diferenciats que corresponen a la defensa d'un dret cultural:

Dret a una institució que reconegui la diversitat cultural de la ciutat, que reculli aquelles accions que van encaminades a reforçar l'estructura, les eines i l'organització de l'ICUB en relació amb les cultures populars i tradicionals.

Dret a l'equitat i a participar de la cultura popular de la ciutat, amb les accions que fan referència als drets a formar part de la dinàmica de les cultures populars i tradicionals de totes les expressions que conviuen a Barcelona, sigui quin sigui el seu origen.

Dret a la pràctica i expressió cultural d'origen popular i tradicional, amb accions dirigides a fomentar una renovació dels llenguatges artístics relacionats amb les cultures populars i tradicionals.

Dret a l'expressió cultural popular comunitària a l'espai públic, que inclou aquelles accions que procuren garantir l'accés a l'espai públic per a les expressions de cultures populars i tradicionals com a espai de convivència i civisme.

5. Línies d'acció

Pla de drets culturals de Barcelona

5.1. Dret a una institució que reconegui la diversitat cultural de la ciutat

5.1.1. Espai de coordinació i impuls de les cultures populars a Barcelona

Per tal de donar resposta al repte d'impulsar i obrir el ventall de mirades incloses en les cultures populars i tradicionals, es crearà un **espai de coordinació i impuls de les cultures populars a Barcelona**.

Aquest espai serà un òrgan tècnic de seguiment de programes, recursos i accions en els àmbits de la interculturalitat, el feminisme i l'educació en matèria de cultura popular, així com per a la seva articulació territorial.

Aquest espai de coordinació i impuls estarà integrat per una representació dels diferents agents articuladors i responsables de l'àmbit d'actuació (ICUB, [12] Gerència de Coordinació Territorial i Proximitat, Departament d'Interculturalitat i Pluralisme Religios) i tindrà com a primer encàrrec el desplegament de les accions incloses en aquesta mesura de govern i, amb caràcter prioritari, les accions que fan referència al nou impuls dins de l'organització municipal.

Aquest espai, a més, mantindrà un diàleg permanent per contrastar i intercanviar propostes amb la Comissió de Cultura Popular i Tradicional del Consell de Cultura, l'Oficina d'Afers Religiosos, la Xarxa d'Acollida i Acompanyament de Barcelona i aquells organismes assessors que es considerin oportuns en funció dels temes per tractar.

← 12

Dins de l'ICUB, tècnicament, hi haurà de participar el Departament de gestió i coordinació de les activitats de cultura popular de la Direcció de Teixit Cultural, el Departament de Festes, Festivals i Esdeveniments de la Direcció de Programes Culturals i la Direcció de Cultura i Educació als Barris.

5.1.2. Sistema d'indicadors de l'activitat de cultures populars

Actualment, l'Observatori de Dades Culturals de l'Ajuntament de Barcelona recopila alguna informació sobre les festes i celebracions que es donen a la ciutat. Tanmateix, cal avançar en el disseny d'un **sistema d'informació de les pràctiques de la cultura popular** que permeti sistematitzar la informació i efectuar-ne un seguiment continuat.

Aquest sistema d'informació ha de permetre dissenyar indicadors específics en l'àmbit de l'associacionisme cultural, les cultures populars i les festes majors de barri posant èmfasi en les tipologies d'associacions, la participació, la programació i la diversitat. A més, caldria que fos un sistema vinculat a les sèries d'indicadors d'altres centres culturals i, amb caràcter general, a la resta d'indicadors culturals de la ciutat.

Aquesta mesura de govern implica el compromís de l'inici dels treballs per establir els criteris que permetin estructurar aquest sistema d'indicadors, sempre amb la col·laboració i supervisió de l'Observatori de Dades Culturals de l'ICUB.

5.1.3. Reforçar el model de xarxa, la missió i els valors de les Cases de la Festa

Iniciar un procés de treball per fer un seguiment del funcionament i l'activitat de la Xarxa de Cases de la Festa de Barcelona per tal d'enfortir-ne el paper com a articuladora de les pràctiques de cultures populars i tradicionals a la ciutat.

En aquest procés de treball cal actualitzar la missió i els valors de les Cases de la Festa, establint criteris comuns de governança i accessibilitat, així com la definició d'un catàleg de serveis, programes i activitats compartit.

Cal preveure una visió global de la xarxa que inclogui una distribució equilibrada en barris i districtes i, a la vegada, que cada equipament sigui reflex del teixit cultural, social i demogràfic de l'entorn.

També cal promoure la necessitat d'articular projectes culturals propis i vinculats amb les cultures populars i tradicionals per cada un d'aquests equipaments.

El procés es durà a terme en col·laboració entre l'ICUB, els districtes i el teixit i agents de l'àmbit de les cultures populars de Barcelona i vol proporcionar millor coordinació i relació amb altres equipaments de proximitat (centres cívics, casals de barri, ateneus, entre d'altres) amb l'objectiu de potenciar les Cases de la Festa com a agents motors de les dinàmiques d'innovació i inclusió de la diversitat en l'àmbit de la cultura popular de Barcelona.

5.1.4. Promoure programes i accions encaminats a incorporar la diversitat en la gestió municipal de la cultura popular

5.1.4.A. Programa de formació sobre interculturalitat per a treballadors i treballadores de l'ICUB.

En coordinació amb el Departament d'Interculturalitat i Pluralisme Religiosos, dissenyar un programa de formació sobre interculturalitat adreçat al personal de l'ICUB i dels equipaments en els quals participa amb l'objectiu de transmetre coneixements per atendre degudament el conjunt de la ciutadania. Aquest programa de formació es basarà en els tres principis de la interculturalitat: reconèixer la diversitat, promoure la igualtat real de drets, deures i oportunitats i actuar proactivament a favor d'una interacció positiva i el diàleg intercultural.

5.1.4.B. Impulsar l'aplicació de la condició especial d'execució per afavorir la contractació diversa per raons de representativitat i d'eficàcia dels contractes de serveis d'atenció a les persones.

Un dels indicadors bàsics de representativitat de qualsevol administració local és fins a quin punt el conjunt de persones que hi treballen —incloent-hi els serveis externalitzats— reflecteix la composició i diversitat del municipi en el qual presta serveis.

El Departament d'Interculturalitat i Pluralisme Religiosos ha redactat una condició especial d'execució de la Llei de contractes del sector públic 9/2017 per fomentar la contractació de persones professionals coneixedores de contextos culturals diversos i llengües diferents al català i castellà en aquells contractes d'atenció a les persones i contractes de serveis adreçats a la ciutadania per raons d'eficàcia i d'eficiència del servei i per assolir una adequada representació en el servei públic respecte a la ciutadania i persones usuàries a les quals van adreçats.

En aquest sentit, es considera aquesta condició especial molt pertinent en l'àmbit de les cultures populars i, per això, es donarà suport i s'atendrà especialment en aquells processos de selecció de personal pertinents.

5.1.4.C Incorporar criteris de diversitat cultural en la composició d'organismes municipals de seguiment i assessorament de l'àmbit de la cultura popular. Entre d'altres: Comissió de Cultura Po-

pular del Consell de Cultura de Barcelona, Comissió de Seguiment del Protocol Festiu, Comissió de Seguiment del Seguici Festiu, comissions d'ajuts d'àmbit de ciutat i de districtes.

Actualment, la Comissió de Cultura Popular i Tradicional està elaborant un document de normes de funcionament en el qual, per primera vegada des de la seva posada en funcionament, es proposen uns criteris i protocols de funcionament i participació en aquest espai tan important per a les activitats de cultures populars de la ciutat. En aquest procés, s'està apostant per incorporar criteris d'equitat en la representativitat de les diferents expressions culturals presents a la ciutat.

5.1.5. Aplicar el nou criteri que incorpora la diversitat cultural per valorar els ajuts i les subvencions

Per garantir que la riquesa i la diversitat cultural de la ciutat estigui representada en les activitats de cultures populars i tradicionals, cal assegurar que tots els agents tenen les mateixes possibilitats d'accedir als recursos públics. Per això, ja en aquest 2022 s'han incorporat criteris que afavoreixin aquells projectes que incloguin una mirada de diversitat cultural en les línies d'ajuts i subvencions de l'àmbit de la cultura popular.

El llibret de les subvencions 2022 inclou el següent criteri general de valoració per a projectes culturals: [13]

g. Incorporació de la perspectiva intercultural al projecte

1. L'entitat incorpora la perspectiva intercultural en els seus estatuts, objectius o missió, memòria d'activitats i/o estructura organitzativa.
2. El projecte presentat preveu la incorporació de la perspectiva intercultural en el seu desenvolupament a partir de la seva metodologia (disseny, implementació, seguiment i avaluació) i/o del contingut (atenent els objectius, activitats, valors que promou).

Cal seguir anunciant, explicant i divulgant la incorporació d'aquest criteri com el reconeixement a un valor públic dels projectes que es presenten perquè l'Ajuntament els valori i els doni suport.

A més, amb l'objectiu de promoure una col·laboració més gran entre entitats i col·lectius, **s'estudiarà incloure també un criteri per fomentar la cooperació entre entitats d'àmbits diversos** (lleure, joventut, esports, feminisme).

5.1.6. Contractació pública amb perspectiva intercultural

Tal com es va esmentar en la mesura de govern "Cultura de base i sectors culturals: dret a la creació, l'experimentació, la recerca i la producció cultural", l'any 2016 l'Ajuntament de Barcelona va fer pública la Guia de contractació pública social. Aquest document té la voluntat d'incorporar objectius de justícia social, sostenibilitat ambiental i codi ètic al conjunt de la compra pública municipal.

L'Ajuntament i el conjunt d'empreses i entitats amb participació majoritària que componen el grup municipal han d'aplicar el contingut de la guia, amb les ade-

← 13

<https://ajuntament.barcelona.cat/ca/informacio-administrativa/subvencions#subvencio-gener-projectes-districtes-ciutat-2022>

quacions corresponents en funció del règim jurídic de contractació i l'àmbit d'actuació i competencial.

Aquesta guia inclou qüestions de molts diferents àmbits que cal tenir en compte a l'hora que l'Administració municipal realitzi compres de productes o serveis o encàrrecs professionals i artístics. Entre d'altres, conté les qüestions següents:

- > Qüestions vinculades a retribucions, convenis i assignació correcta de categories professionals i tipologia de contractes.
- > Qüestions vinculades a la relació de l'entitat licitadora amb el territori i el teixit cultural de la ciutat.
- > Qüestions vinculades a indicadors del balanç social en el conjunt de les empreses.
- > Qüestions vinculades al pes del preu en la licitació. Tot i que s'ha tendit a evitar que la selecció de la millor oferta es fonamenti en el preu més baix, encara cal avançar més per garantir que el preu sigui menys determinant.
- > Qüestions vinculades a l'economia social.

Tal com es deia en aquella mesura de govern: "desenvolupar un marc de clàusules socials per a l'activitat cultural requereix un treball en profunditat que permeti aterrar totes aquestes recomanacions. Per això es crearà un grup de treball format per personal municipal i professionals externs amb l'objectiu d'establir una sèrie de clàusules socials adaptades als diferents tipus de serveis i activitats culturals que l'Institut de Cultura contracta. D'aquesta manera, la redacció de qualsevol nou plec de contractació en el futur hauria d'integrar aquestes qüestions".

Des d'aquesta mesura de govern es pren el compromís que aquest grup de treball tindrà en compte les qüestions de protecció i preservació de la diversitat cultural en el desenvolupament dels protocols de contractació pública de l'Ajuntament.

5.1.7. Acompanyament als projectes de l'àmbit de les cultures populars

En l'edició de 2020 dels Premis Beques Ciutat de Barcelona, no hi va haver gaire concurrència de projectes en la modalitat de Cultures Populars i la que hi va haver no va arribar a tenir el nivell d'exposició i la qualitat en els processos descrits que es podrien esperar.

D'altra banda, una demanda recurrent que arriba des del teixit associatiu de la ciutat, sobretot d'aquell de dimensions més reduïdes, és la simplificació i la reducció de la càrrega burocràtica en la relació amb l'Administració.

Per tot això, seria convenient fer un esforç per acompanyar el teixit associatiu i altres agents actius en les pràctiques de cultures populars a l'hora de pensar, dissenyar i presentar projectes per sol·licitar ajudes públiques.

En aquest sentit, es treballarà per potenciar la formació per a la interlocució i l'acompanyament en la tramitació i gestió de projectes que incorporin vectors d'innovació i diversitat de l'àmbit de les cultures populars en l'equip de relació i atenció a la ciutadania de l'Oficina Ciutadana de Cultura (OCCU).

Conjuntament amb l'espai de coordinació municipal, es dissenyarà una breu formació i una documentació adequada a les idees i els valors que s'incorporen en l'impuls de les cultures populars i tradicionals per tal que l'equip encarregat

d'atendre les demandes i consultes del teixit en tingui prou coneixement per orientar satisfactòriament.

A més, aquesta formació i documentació tindrà una visió integral de la diversitat territorial de la ciutat.

5.2 Dret a l'equitat i a participar de la cultura popular de la ciutat

5.2.1. Ampliar la mirada de l'univers de les cultures populars de la ciutat amb el (re)coneixement de nous projectes, agents i celebracions festives

5.2.1.A Recerca de projectes i disseny d'un portal de bones pràctiques per a una cultura popular diversa i inclusiva.

Tot i que es disposa de diferents fonts d'informació, registres i algun estudi sobre els agents que participen de la cultura popular i tradicional de la ciutat, cal ampliar la mirada amb la qual es construeix aquest univers com a pas indispensable per al reconeixement a la diversitat i heterogeneïtat cultural del nostre entorn.

Es tracta de fer una recerca sobre el terreny per tal de disposar d'informació qualitativa de projectes, entitats i persones significades per millorar-ne el coneixement i sobretot la interlocució.

Aquesta prospecció cal fer-la amb els agents de l'estructura municipal més propera al territori, com són els districtes, el Pla de Barris o els casals de barri i centres cívics.

El (re)coneixement de projectes o iniciatives d'interès en l'àmbit de les cultures populars servirà per a la creació d'un **portal de bones pràctiques per a una cultura popular diversa i inclusiva**. [14] Aquesta plataforma en línia ha d'anar incorporant anualment entre dos i tres projectes de bones pràctiques seleccionats per un equip de seguiment integrat per persones amb expertesa en l'àmbit de la cultura, la integració social, el feminisme i el lleure que es renovaria parcialment cada dos anys.

El portal haurà de definir de manera objectiva els criteris de selecció de projectes que, entre d'altres, poden incloure criteris d'innovació, diversitat, perspectiva de gènere, diàleg, accessibilitat, transferibilitat; aliances i capacitat cooperativa; eficiència i sostenibilitat (econòmica, social i ambiental); transparència, governança i participació, i hauria de formar part del portal Cultura Popular de l'Ajuntament de Barcelona.

5.2.1.B. Calendari festiu de la diversitat cultural a Barcelona

En paral·lel al procés de recerca activa per ampliar el coneixement d'entitats, agents actius i projectes de les cultures populars de la ciutat, es treballarà en l'elaboració d'un nou calendari festiu de la ciutat. **Es tracta d'afavorir la visibilitat del conjunt de manifestacions i celebracions tradicionals que s'esdevenen a la ciutat, sigui quin sigui el seu origen cultural, comunitari o religiós.**

← 14

Hi ha exemples d'iniciatives similars que poden servir de model, com ara la Plataforma Bones Pràctiques en l'Àmbit de la Joventut, les Bones pràctiques de l'Agenda pel desenvolupament sostenible, o la Guia de bones pràctiques en la gestió cultural de l'APGCC.

https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/ca/noticia/calendari-de-celebracions-del-raval-2021_1027762

Aquest calendari festiu es generarà (tal com s'ha fet al Raval a través de l'entitat Tot Raval) [15] a partir de les informacions dels calendaris de barri, per crear un calendari anual d'esdeveniments i celebracions que reconegui i faci visible les expressions de cultura popular vinculades a orígens culturals i religiosos diversos que ja s'estan donant a la ciutat de manera formal o informal, replicant les tradicions dels diferents països/regions d'origen i, per tant, ha de ser un recull d'esdeveniments i celebracions de caràcter cultural, comunitari i religiós realitzats de manera col·lectiva i comunitària.

Per tenir present només algunes de les moltes celebracions tradicionals i populars que se celebren actualment a la ciutat, es pot esmentar l'Any Nou Xinès, el Nadal intercultural, el Festival de la Lluna Plena de Tardor, Ratha Yatra, Sinulog, Magal de Touba...

Aquesta acció ha de significar la incorporació d'una nova projecció del calendari festiu en la política de comunicació del mateix ICUB.

5.2.2. Vincular-se i donar suport a programes i campanyes específiques en contra del racisme, l'exclusió, la discriminació i l'estigmatització per raons de diversitat cultural o religiosa, d'origen, de gènere, funcional, d'edat, etc. des de l'àmbit de la cultura popular.

<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/pla-barcelona-interculturalitat-2021-2030>

En el marc del Pla Barcelona Interculturalitat (2021-2030), [16] document marc per avançar cap una ciutat més inclusiva i sense discriminació, l'ICUB ha de vincular-se i potenciar aquelles activitats, actes, campanyes i missatges que reforcin els avantatges de la interculturalitat i lluitin contra qualsevol línia discursiva discriminatòria i racista.

En aquest marc, l'any 2010, naixia l'Estratègia BCN Antirumors amb l'objectiu de generar eines i recursos interculturals per transformar pràctiques i narratives discriminatòries.

L'Estratègia BCN Antirumors articula la seva tasca al voltant de tres eixos:

- > **Formació:** a través de formacions específiques incloses en un catàleg i de diferents materials per treballar des d'altres espais.
- > **Participació:** a través de la Xarxa BCN Antirumors formada per entitats i persones a títol individual (actualment 1.115 membres) i les xarxes antirumors als barris. L'activitat de la xarxa es recull en el Pla d'acció que, actualment, està en fase de revisió.
- > **Comunicació:** difusió de les accions i campanyes a les xarxes socials, el Butlletí del Programa BCN Interculturalitat i les presentacions.

L'àmbit de les cultures populars i tradicionals és un espai idoni per transmetre valors com la tolerància, el respecte per la diversitat i la inclusió i és per això que es reforçarà el compromís de vinculació amb iniciatives com l'Estratègia BCN Antirumors tant del mateix ICUB com del teixit associatiu.

5.2.3. Gira del projecte "Altres escenaris possibles" pels centres cívics de la ciutat.

Entre el 2016 i el 2020 el periodista Nando Cruz va realitzar una sèrie de reportat-

ges al diari *El Periódico*, amb el nom d'*Altres escenaris possibles*, que també es van convertir en un programa de ràdio a Betevé —en aquest cas, amb el nom de *10.000 Fogueres*— en què es podia fer un recorregut pels circuits de la música en directe de petit format, alternatius i diversos que tenen lloc a Barcelona i tota l'àrea metropolitana.

Aquest seguiment de l'activitat musical que ocorre en escenaris poc habituals ha esdevingut un veritable aparador de la riquesa i la diversitat de totes les escenes musicals de Barcelona.

Ara, tota aquella informació pren la forma d'una exposició fotogràfica itinerant pels centres cívics de la ciutat, a la qual se li afegeix una xerrada participativa i una ruta per cada barri on s'oferirà l'exposició. Els objectius d'aquestes activitats itinerants pels centres cívics són els següents:

- > Reivindicar la cultura de base i de proximitat que batega a cada barri de Barcelona.
- > Visibilitzar iniciatives musicals de barri que potser passen desapercebudes pel seu veïnat.
- > Mostrar iniciatives musicals que se celebren en districtes propers o semblants.
- > Incentivar el veïnat a prendre part activa en la vida musical del seu barri.
- > Detectar altres espais dels barris, no assenyalats en l'exposició, on també es fa o s'hi ha fet música.
- > Detectar a cada barri associacions i col·lectius amb interessos musicals.
- > Iniciar un procés de mapatge de l'activitat musical de base de Barcelona.
- > Posar en contacte diferents activistes musicals del barri que potser no es coneixen.
- > Generar vincles entre aquests activistes culturals i el centre cívic del seu barri.

L'exposició i les activitats que l'acompanyen recorreran els diversos barris de la ciutat aprofitant els centres cívics com a agents culturals que articulen els seus territoris.

5.2.4 Promoure línies específiques de valoració de la cultura popular i tradicional gitana, per actualitzar i potenciar l'Estratègia local amb el poble gitano de Barcelona (aprovada el 2015) amb diàleg i treball constant amb el Consell Municipal del Poble Gitano.

Creat l'any 1998, el Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona actua com a plataforma estable d'interlocució i debat per a aquelles qüestions referents a la millora del benestar i la qualitat de vida de les persones gitanes de la ciutat. Està format per entitats gitanes sense ànim de lucre de la ciutat.

Entre altres activitats, el Consell Municipal del Poble Gitano elabora l'Estratègia local amb el poble gitano, que és un document que recull objectius i accions per promoure la inclusió, la cohesió social, la sensibilització i el coneixement de la cultura gitana des de la igualtat i la no-discriminació.

Per tal d'aprofundir en els objectius inclosos en aquest document, s'ha creat un grup de treball específic que, aquest any 2022, organitzarà unes jornades per posar en comú les propostes que vol implementar.

Aquestes jornades estan plantejades a partir de tres grans eixos de treball:

- > La lluita contra l'antigitanisme.
- > Els drets culturals i lingüístics del poble gitano
- > Els drets sociolaborals de la comunitat gitana.

D'altra banda, també s'està treballant en un projecte audiovisual de revaloració de l'escena de la rumba catalana a la ciutat a través de l'Associació Carabutsí i l'Eco-museu Urbà Gitano de Barcelona i en col·laboració amb La Veïnal, la Xarxa de televisió comunitària de Barcelona, inclosa també al programa Cultura Viva de l'ICUB.

Aquest projecte vol reivindicar aquesta manifestació musical com a expressió de la cultura gitana a la ciutat i la seva vitalitat actual, tot reconeixent l'herència que ha rebut de la tradició de la cultura gitana i la seva contribució al paisatge cultural de la ciutat.

5.2.5. Impulsar un grup de treball per ressituar el debat sobre l'herència colonial a la ciutat de Barcelona en el present.

Barcelona formava part d'una metròpolis que va estendre dominis més enllà de les seves fronteres, i en nom d'aquest domini va imposar unes relacions desiguals i abusives envers els pobles dominats, amb l'esclavisme com a forma més extrema d'aquest abús. L'esclavisme va ser present a Barcelona en l'època dels indians, entre els segles XVI i XIX, i ha deixat un llegat arquitectònic ben present encara a la ciutat.

Per analitzar de manera crítica aquest llegat i altres aspectes relacionats amb l'herència colonial, s'ha creat un grup de treball que es coordinarà amb les accions que en aquesta línia també s'estan engegant des de la Regidoria de Memòria Democràtica.

L'objectiu del grup de treball és motivar un debat social i una revisió col·lectiva sobre aquesta presència i el relat històricament acceptat sobre l'època colonial. I, en aquest sentit, un dels primers passos que farà serà l'organització i convocatòria d'unes jornades de treball que facilitin la visibilització d'aquest conflicte tant en l'espai públic com en els centres patrimonials.

5.3. Dret a la pràctica i expressió cultural d'origen popular i tradicional

5.3.1. Impuls de l'actualització i transformació de les cultures populars i tradicionals en un entorn obert a l'intercanvi, la cocreació i la innovació.

5.3.1.A. Foment d'espais de col·laboració i veïnatge entre autors/creadores professionals i col·lectius no professionals de l'àmbit de les cultures populars.

Propiciar aquesta col·laboració en una categoria específica dins del circuit de suport a la creació [17] impulsat per l'ICUB, amb les fàbriques de creació com a punta de llançament i estudiar la possible incorporació d'una modalitat de les **Beques Barcelona Crea** en aquest àmbit per potenciar l'actualització dels seus llenguatges expressius.

17 →

Vegeu la mesura de govern "Cultura de base i sectors culturals".

Aquestes línies d'innovació sempre tindran més impacte si es fan de manera col·laborativa amb entitats d'altres àmbits molt relacionats amb la cultura popular i tradicional com són el lleure, els esports i la joventut. Per això, en les línies de suport cap a projectes d'innovació en l'àmbit de les cultures populars es potenciaran aquells que es fonamentin en el diàleg entre diferents equipaments, espais de cultura i altres àmbits diversos.

Es tracta de buscar nous diàlegs que permetin una actualització de les manifestacions culturals populars i tradicionals amb la finalitat d'apropar-les a nous públics que per edat, origen o manca d'informació no s'hi hagin interessat. La fórmula és propiciar la suma de mirades creatives a l'expressió cultural d'arrel més tradicional per construir manifestacions diverses, enfocaments originals i punts de vista complementaris.

5.3.2.B Participació dels col·lectius de cultures populars en equipaments culturals de proximitat (centres cívics, biblioteques, museus, llibreries, sales de concerts...), de manera que hi hagi una "contaminació" entre les expressions populars i les noves formes de manifestació artístiques contemporànies i que les puguin gaudir i incorporar els agents menys professionalitzats de la cultura. En aquest sentit, cal reconèixer la tasca empresa i continuada des del Centre Artesà Tradicionàrius i donar-hi suport.

5.3.2. Actualitzar i desplegar programes educatius de la cultura popular

Desplegar una proposta educativa en l'àmbit de les cultures populars que incorpori com a línies estratègiques la diversitat cultural, l'acollida i la socialització, la perspectiva de gènere i la inclusió i que insti a fer una actualització dels llenguatges i les expressions tradicionals.

D'una banda, es **crearà el catàleg de recursos educatius** per documentar, arxivar i posar a disposició de la ciutadania els equipaments culturals i de proximitat i del teixit associatiu, les propostes ja existents, tant les que han estat elaborades per l'Ajuntament com les que han estat implementades per entitats i altres col·lectius.

I, d'altra banda, s'establiran aliances amb el sector del lleure, amb el tercer sector de la ciutat i amb altres agents educatius qualificats per a la revisió i la confecció d'aquesta proposta educativa tenint en compte aquelles experiències que estan funcionant i promovent una oferta formativa que aposti per la qualitat i s'adrexi a les diferents franges d'edat i a l'educació al llarg de la vida.

Un primer objectiu que pot tenir aquesta revisió dels recursos educatius en matèria de cultura popular disponibles a la ciutat seria donar projecció i recorregut al calendari festiu divers que es vol elaborar.

5.3.3. Nous projectes de cultura popular als barris a l'entorn dels centres educatius

Per donar suport a l'enfortiment dels lligams comunitaris a través de la cultura, es projecta una línia de treball que permetrà als centres educatius impulsar projectes propis de cultura popular conjuntament amb tota la comunitat educativa i

del territori.

Aquesta línia de treball consistirà a consolidar activitat cultural popular original inspirada en pràctiques tradicionals però innovant en la seva materialització i el seu diàleg intercultural. Es tracta de renovar expressions de cultura popular de manera comunitària, on el procés sigui tan important com la participació.

Hi ha diversos exemples de celebracions culturals populars nascudes d'un procés comunitari més o menys organitzat i amb la implicació dels centres educatius. Va ser el cas del Popularri (organitzat en el marc de Pla de Barris durant els anys 2018 [18] i 2019). En aquest cas es va treballar de manera conjunta entre centres educatius dels barris de la Verneda i la Pau i les entitats de cultura popular d'aquell mateix barri o del de Sant Martí de Provençals.

18 →

https://ajuntament.barcelona.cat/santmarti/ca/noticia/la-festa-de-la-cultura-popular-mou-la-verneda-i-la-pau_664239

Es materialitzarà facilitant el treball d'un dinamitzador o dinamitzadora cultural que acompanyi el centre educatiu i la seva comunitat en el procés d'elaboració d'aquest projecte de cultura popular. Sobretot és important donar el protagonisme a la comunitat educativa perquè aquesta defineixi les seves pròpies expressions de cultura popular que generin cohesió i identitat. Propiciar que això es produeixi serà la tasca d'aquesta figura.

5.3.4 Estudiar la incorporació de millores en els models de governança dels espais destinats a les cultures populars

Per potenciar l'experimentació i innovació, però també els espais de trobada i diàleg entre comunitats de tradicions culturals diverses, cal buscar noves fórmules de governança i gestió dels espais destinats a l'activitat de cultures populars.

El primer pas hauria de ser inventariar els espais disponibles i d'accés gratuït, siguin de titularitat pública o privada, tant pel que fa a les seves característiques físiques i tècniques com a les condicions per utilitzar-los.

Centralitzar i compartir aquesta informació donarà una visió integral sobre la capacitat de donar cobertura a les diferents necessitats d'espai en el sector de les cultures populars i tradicionals.

S'entén per espais de treball hàbils per a la cultura popular i tradicional els següents:

- > locals d'assaig de l'àmbit de la dansa, el cant, la música, l'esport / arts marcials;
- > espais de trobada;
- > sales d'exposicions i conferències, i
- > altres.

A partir d'aquest coneixement, s'estudiaran —conjuntament amb els gestors dels espais— possibles mesures que en facilitin un ús equitatiu per part dels diferents col·lectius de cultures populars d'acord amb les seves necessitats. En aquest procés es preveurà la possibilitat d'afavorir la gestió comunitària d'aquests espais en coordinació i diàleg amb la Direcció de Patrimoni Ciutadà de l'Ajuntament de Barcelona.

S'estudiarà la possibilitat d'incentivar —a les línies d'ajuda de l'àmbit— aquelles entitats que incorporin mesures per facilitar l'accés o inclús compartir gratuïtament espais de treball o assaig amb la resta del sector.

5.4. Dret a l'expressió cultural popular comunitària a l'espai públic

5.4.1. Taula de treball sobre l'ús de l'espai públic per a la cultura popular compartida amb els districtes: "Esdeveniments a l'espai públic"

Aquesta és una acció que també tindrà el seu reflex en la sisena mesura de govern que desplega el Pla de drets culturals de Barcelona: "Cultura i espai públic: dret a l'accés i a la participació cultural al carrer".

Amb l'objectiu de facilitar l'ús del carrer com l'espai idoni per a les manifestacions i trobades dels col·lectius que participen de la cultura popular i tradicional, però a la vegada establint un marc clar, just i respectuós amb tots els seus usos, s'ha creat la taula de treball d'"Esdeveniments a l'espai públic" posant un accent especial en les activitats de **cultures populars al carrer**. És un espai tècnic de treball amb representació dels àmbits municipals en matèria de cultura, urbanisme, prevenció i seguretat i coordinació territorial i proximitat.

El carrer ha d'esdevenir un espai hàbil per a les manifestacions culturals populars, perquè es puguin gaudir i per facilitar-ne el vessant integrador i cohesionador, però a la vegada cal garantir que aquestes manifestacions es realitzin amb total seguretat tant pels seus actors com pels participants o espectadors i preservant la convivència amb altres usos i el veïnat resident. Aquesta seguretat ha d'incloure els riscos derivats de la mateixa activitat, però també el màxim respecte a les normes de civisme i convivència.

La taula s'encarregarà concretament del següent:

- > Harmonitzar els processos administratius i els criteris d'ús de l'espai públic tot facilitant un accés equitatiu als diferents col·lectius culturals i fent-ne compatible l'ús amb la seguretat i la convivència cívica.
- > Plantejar millores en la tramitació de les autoritzacions per a la realització de les activitats.
- > Promoure el disseny de l'espai públic com a espai de sociabilitat amb mirades específiques a la diversitat cultural i a les activitats culturals d'infants i joves.
- > Elaborar un calendari anual d'activitats de l'àmbit de les cultures populars amb una mirada específica als esdeveniments de barri, i garantir-ne una distribució dosificada en el temps i una certa coordinació.
- > Disposar d'una cartografia informada sobre els espais públics i les seves característiques per albergar-hi activitats, així com un calendari anual de les seves ocupacions i volum d'activitats.
- > Facilitar la gestió integral dels esdeveniments per part de les entitats i de les seves demandes a cada districte, tant en allò que té a veure amb la necessitat d'infraestructures, com d'altres serveis relacionats amb l'activitat, així com el seu seguiment i avaluació.

5.4.2. Suport i impuls als models festius de la ciutat: festes majors, festivals i festes de barri

D'altra banda, també s'obrirà un espai de suport i acompanyament a les comissions d'organització de festes majors i de barri per al foment de la participació i el disseny de continguts amb una mirada inclusiva a la diversitat cultural i funcional,

la perspectiva de gènere i intergeneracional.

A partir d'una prova pilot en dos barris de la ciutat, s'estudiarà com implementar una nova manera de dissenyar els espais des d'on s'impulsen i s'organitzen les festes majors de la ciutat. Per fer-ho, es treballarà conjuntament amb la **Plataforma de Festes Majors i altres agents i entitats articuladores de festes de barri, potenciant la diversitat de models festius.**

En aquest sentit, és important tant la presència de continguts diversos i representatius del teixit social present en el barri com la configuració de l'espai públic que faciliti i potenciï la participació de totes les comunitats presents en el territori.

Per procedir amb aquest prova pilot es comptarà amb una figura professional / entitat amb la funció de permeabilitzar els espais de disseny i producció de les festes major de barri i identificarà recursos existents al barri a partir de la coordinació amb el personal tècnic de districte i en coordinació amb altres equipaments i agents de proximitat (Pla de Barris, centres cívics, entitats socials, altres). Aquesta prova pilot ha de representar un espai d'aprenentatge per a totes les persones implicades que permeti escalar l'experiència a altres barris i zones de la ciutat.

6. Calendari I pressupost

Pla de drets culturals de Barcelona

Aquest pressupost preveu accions que ja s'han començat a desplegar abans de la publicació de la mesura i d'altres que es duran a terme fins a l'any 2023.

En general, les accions descrites en aquesta mesura fan referència a canvis organitzatius i un impuls de la perspectiva intercultural en el funcionament ordinari dels programes i projectes de cultura popular impulsats per l'ICUB o en àrees on intervé. Es fa difícil especificar un pressupost per a la majoria de les accions incloses en la mesura.

Tot i així, hi ha un pressupost global que acompanya la mesura per impulsar tots aquells projectes concrets o treballs de recerca i planificació necessaris per implementar-la.

Línia d'acció	Calendari
Espai de coordinació i impuls de les cultures populars a Barcelona	Segon semestre 2022
Sistema d'indicadors de l'activitat de cultures populars	Segon semestre 2022
Reforçar el model de xarxa, la missió i els valors de les Cases de la Festa	2023
Promoure programes i accions encaminats a incorporar la diversitat en la gestió municipal de la cultura popular Programa de formació sobre interculturalitat per a treballadors i treballadores de l'ICUB. Impulsar l'aplicació de la condició especial d'execució per afavorir la contractació diversa per raons de representativitat i d'eficàcia dels contractes de serveis d'atenció a les persones. Incorporar criteris de diversitat cultural en la composició d'organismes municipals de seguiment i assessorament de l'àmbit de la cultura popular.	2023 La condició especial, ja publicada Ja en marxa
Aplicar el nou criteri que incorpora la diversitat cultural per valorar els ajuts i les subvencions	Ja en marxa
Clàusules socials en cultura	Ja en marxa
Acompanyament als projectes de l'àmbit de les cultures populars	2n semestre de 2022
Ampliar la mirada de l'univers de les cultures populars de la ciutat amb la identificació i el coneixement de nous projectes i agents Recerca de projectes i disseny d'un portal de bones pràctiques per a una cultura popular diversa i inclusiva Calendari festiu de la diversitat cultural a Barcelona	2n semestre 2022 2023

Vincular-se i donar suport a programes i campanyes específiques en contra del racisme, la discriminació des de l'àmbit de la cultura popular	2023
Suport al projecte "Altres escenaris possibles"	Ja en marxa
Promoure línies específiques de valoració de la cultura popular i tradicional gitana	2n semestre 2022
Impulsar un grup de treball per ressituar el debat sobre el present de l'herència colonial a la ciutat de Barcelona	2023
Fomentar espais de col·laboració i veïnatge entre autores/creadores professionals i col·lectius no professionals de l'àmbit de les cultures populars	Dissenyar-la el 2022 Implementar-la el 2023
Participació dels col·lectius de cultures populars en equipaments culturals de proximitat	Dissenyar-la el 2022 Implementar-la el 2023
Actualitzar i desplegar programes educatius de la cultura popular	2023
Nous projectes de cultura popular als barris a l'entorn dels centres educatius	2023
Estudiar la incorporació de millores en els models de governança dels espais destinats a les cultures populars	2023
Taula de treball sobre l'ús de l'espai públic per a la cultura popular compartida amb els districtes	Ja en marxa
Suport i impuls als models festius de la ciutat: festes majors, festivals i festes de barri	Ja en marxa
Pressupost	
Despesa corrent	177.000 €
Inversió	- €
TOTAL MESURA 3	177.000 €

7. Seguiment i avaluació

Pla de drets culturals de Barcelona

Seguiment de la implementació de les línies d'acció

Aquesta mesura de govern inclou entre les seves accions el disseny d'un sistema d'indicadors que permet disposar d'informació sobre l'evolució de la participació, activitats i abast en l'àmbit de les pràctiques de cultura popular i tradicional.

No obstant això, per retre comptes del compliment dels compromisos adquirits amb la publicació d'aquesta mesura, es realitzarà el seguiment de les línies d'acció amb aquests paràmetres:

- > **Espai de coordinació i impuls de les cultures populars a Barcelona:** un cop creat l'espai es podrà fer un seguiment de les seves reunions i accions i dels programes que impulsi.
- > **Sistema d'indicadors de l'activitat de cultures populars:** sota l'impuls de l'Observatori de Dades Culturals es treballarà en els criteris i la metodologia de recopilació de la nova informació que ha de permetre un seguiment més gran d'aquestes pràctiques.
- > **Reforçar el model de xarxa, la missió i els valors de les Cases de la Festa:** la comissió de treball amb representants de l'ICUB, els districtes i el teixit associatiu ha de formular una proposta de replantejament del model.
- > **Programa de formació en interculturalitat per a treballadors i treballadores de l'ICUB:** es farà un seguiment de les formacions al personal que realitza la Direcció de Recursos de l'ICUB incorporant l'oferta formativa en interculturalitat.
- > **Acompanyar els treballs per a l'aplicació de la condició especial d'execució per afavorir la contractació diversa per raons de representativitat i d'eficàcia dels contractes de serveis d'atenció a les persones:** establir un diàleg constant amb l'oficina del comissionat de Diàleg Intercultural i Pluralisme Religions per acompanyar aquests treballs.
- > **Aplicar el nou criteri que incorpora la diversitat cultural per valorar els ajuts i les subvencions:** analitzar la incidència en la primera convocatòria de subvencions que incorporin aquest criteri de valoració i comprovar quants projectes han aconseguit millorar la seva puntuació gràcies a aquest criteri.
- > **Clàusules socials en cultura:** seguiment dels treballs de la comissió per aplicar la guia de contractació social de l'Ajuntament en l'àmbit cultural i la inclusió de criteris de respecte a la diversitat cultural.
- > **Acompanyament als projectes de l'àmbit de les cultures populars:** en una primera fase es farà seguiment de la formació a l'equip de l'Oficina Ciutadana de Cultura i, tot seguit, de la seva activitat en relació amb les cultures populars i tradicionals.
- > **Recerca de projectes i disseny d'un portal de bones pràctiques per a una cultura popular diversa i inclusiva:** la posada en marxa del

mateix portal permetrà el millor seguiment d'aquesta recerca i reconeixement. En qualsevol cas, el nombre de projectes identificats serà més un indicador de l'estat de la recerca que no de la vitalitat del sector de les cultures populars.

- > **Calendari festiu divers:** la publicació i les diferents actualitzacions del calendari festiu divers permetran saber com evoluciona el compliment d'aquesta acció.
- > **Crear programes i campanyes específiques en contra del racisme, l'exclusió, la discriminació i l'estigmatització, i vincular-s'hi:** es farà un registre de les campanyes dissenyades i el seu impacte mediàtic i públic.
- > **Desplegar un grup de treball per a la inclusió de la diversitat cultural i el diàleg intercultural dins la Xarxa d'Acollida i Acompanyament de Barcelona:** seguiment dels treballs d'aquest grup que ha de permetre la incorporació de la perspectiva cultural dins de la Xarxa d'Acollida i Acompanyament de Barcelona.
- > **Suport al projecte "Altres escenaris possibles":** recull de les activitats d'aquest projecte i del seu seguiment i impacte en la ciutadania.
- > **Promoure línies específiques de valoració de la cultura popular i tradicional gitana:** el mateix Consell Municipal del Poble Gitano elaborarà els indicadors que consideri d'interès per al seguiment dels objectius de l'estratègia municipal i les jornades que se celebraran aquest any.
- > **Impulsar un grup de treball per ressituar el debat sobre el present de l'herència colonial a la ciutat de Barcelona:** el mateix grup de treball ha de retre comptes de la seva activitat i les seves propostes.
- > **Fomentar espais de col·laboració i veïnatge entre autores/creadores professionals i col·lectius no professionals de l'àmbit de les cultures populars:** a partir del seguiment del sistema de suport a la creació de l'ICUB, registrar quants projectes integren activitats i pràctiques de l'àmbit de les cultures populars i tradicionals.
- > **Participació dels col·lectius de cultures populars en equipaments culturals de proximitat:** incloure en el registre d'activitats dels equipaments culturals de proximitat l'activitat de cultura popular i tradicional.
- > **Actualitzar i desplegar programes educatius de la cultura popular:** com a encàrrec a l'espai de coordinació, serà aquest qui informará de les decisions preses en aquest sentit.
- > **Nous projectes de cultura popular als barris a l'entorn dels centres educatius:** caldrà seguir el disseny d'aquesta nova línia d'activitat que posa en relació la cultura i educació a la ciutat, en aquest cas, a partir de la pròpia generació de projectes de cultura popular.
- > **Estudiar la incorporació de millores en els models de governança dels espais destinats a les cultures populars:** seguiment dels tre-

balls de recerca i cens d'espais d'assaig i activitat i de les propostes de millora en la governança d'aquests.

- > **Taula de treball sobre l'ús de l'espai públic per a la cultura popular compartida amb els districtes:** el resultat del treball d'aquesta taula ha de ser públic i notori per a tota la ciutadania.
- > **Suport i impuls als models festius de la ciutat: festes majors, festivals i festes de barri:** aquesta acció partirà d'una primera prova pilot en dos barris de la ciutat que permetrà fer un seguiment de la seva implementació.

Pla de drets culturals de Barcelona

8. Agents articuladors
municipals

S'identifiquen com a agents articuladors: l'ICUB (que exerceix el rol d'impulsor mitjançant la Direcció de Teixit Cultural a través de l'equip de gestió i coordinació de les activitats de cultura popular, la Direcció de Ciutat Educadora i Cultura als Barris, i la Direcció de Programes Culturals i l'equip de festes, festivitats i esdeveniments), la Gerència de Coordinació Territorial i Proximitat, el comissionat de Diàleg Intercultural i Pluralisme Religios i la plena coordinació amb la Comissió de Cultura Popular i Tradicional del Consell de Cultura.

www.dretsculturals.barcelona